

THE GREAT FLOOD IN SURAT.

સુરતની ઝગરેલ.

—080—

કવિતામાં રચી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
વલ્લભરામ ઇન્દુલારામ.

મુ. ગોપીપરા રા. દી. કન્યાશાળાના
મુખ્ય મહેતાજી.

“૧૮૬૭ના રપમા આઠ પ્રમાણે
રજીસ્ટર કરાવી છે.”

—0—

સુરત મધ્યે,
૬૫, સંઘાડીયાવાડમાં “અંખિકા” પ્રેસમાં
લવાનિશંકર રવિશંકરે છાપી.

સંવત ૧૯૩૬. સને ૧૮૮૩.

કિંમત = ॥ આના.

THE GREAT FLOOD IN SURAT.

સુરતની ઝગરેલ.

—080—

કવિતામાં રચી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

વલ્લભરામ ઈન્દુલારામ.

સુ. ગોપીપરા રા. દી. કન્યાશાળાનાં

મુખ્ય મહેતાજી.

(૧૮૬૭ના રૂપમાં આકટ પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવી છે.)

સુરત મધ્યે,

૬૫, સંઘાડીયાવાડમાં “અભિકા” પ્રેસમાં

લવાનિશંકર રવિશંકરે છાપી.

સંવત ૧૯૩૯.

સને ૧૮૮૩.

કિંમત = ૫ આના.

રાજમાનરાજશ્રી

શેઠ તાપીદાસ વરજદાસજી.

મુ. મુ'બાઈ.

વિનાંતી કે સંવત ૧૯૩૬ના જ્યેષ્ઠ ૧૩ને વાર સોમ
તા. ૨ જુલાઈ શને ૧૮૮૩ને રોજ સુરત શહેરમાં માટી
રેલ આવવાથી ઘણાએક દુઃખિ જનોને સાહેતા આપવાની
ખાખતમાં આપનો અતિશ્રમ છે, સખખ આ લઘુપુસ્તક આપને
અર્પણ કરું છું તે આપસ્વિકારશો.

લા. ૦ આપનો સ્નેહી-મહેતાજી,

વલ્લભરામ ઈચ્છારામ.

૧૨૫૫

ગીતિ.

તાપીપૂર ચઢીને, સંતાપી ખડુ સૂરતના જનને;
તાપીદાસ કૃપાથી, સાહેમળી સંતોષ થયો મનને. ૧.
એ આભાર અતિસેં, આપ તણો રંકની ઉપર જાણો;
આશિષ સર્વ ભણેછે, દીર્ઘાયુ રહી અખંડ સુખ માણો. ૨.
ઠાકોર ભાઈ ચકાના, આપ સખાગુણ ખડુજ સુનીતિ;
પુસ્તક વલ્લભ અર્પું, સ્વિકારશો મન ધરી પુરાણ પ્રીતિ. ૩..

પ્રસ્તાવના.

આ સુરત શહેરમાં સંવત ૧૯૩૯ જેઠ વદ ૧૩ વાર
સોમે તારીખ ૨૯ જુલાઈ સને ૧૯૮૩ના રોજથી મોટી રેલ
અત્રેની તાપી નદીમાં આવી. એ રેલના પાણી તારીખ ૨ ૭
ના સાંજના ૭ વાગતાથી ચઢવા લાગ્યાં તે છેક તારીખ ૪ થી
સુધી ચઢ્યાં, બાદ થંભી રહ્યાં, અને તારીખ મચકુરની
રાતથી ઉતરવા લાગ્યાં, તે તારીખ ૬ થી સુધીમાં ખીલકુલ
ઉતરી ગયાં.

એ મોટી ઝગરેલનો દખાવ ઘણો ભયંકર તથા દુઃખ
દાઈ હતો. સખખ એ વિષયના ખીયાંનના હેવાલ મુખ્ય
મુખ્ય બાબતોમાં લખી પ્રસિદ્ધ કરવાના હેતુથી થોડાએક છંદ
તથા ગરબા વિગેરે મેં મારી બુદ્ધિઅનુસારે રચીને લખેલા છે.

એ રચનામાં પ્રથમ મંગળાચરણ સાથે રેલનો દખાવ
તથા મોટાઈ બતાવેલી છે. બાદ એનાથી થએલી આફત યાને
દુઃખ સુરત શહેરના તથા તાપી કીનારાના ગામોના લોકોને
શોષણ પડ્યું તે તથા એનાથી શહેરમાં તથા ગામોમાં થએ-
લું નુકશાન બતાવેલું છે. અને છેવટ મચકુર નુકશાન બ-
દલ મળેલી મદતોના હેવાલ દરશાવેલો છે.

સર્વ સદ્ગુણસ્થો તથા કવિજનોને વિનંતી કે આ લઘુ-
પુસ્તક રચવામાં મેં છંદો તથા લાવણીઓ વિગેરેની ઝમક
તથા ઢાળોની દૃશીઓને અનુસરીને રચના કરી છે. કારણ
કે મને પીંગળનો અભ્યાસ નથી, માટે એમાં ગણ માત્ર
વિગેરે દ્વારા હશેજ. સખખ સુસજનો તથા કવિજનો મન્ન
કર ખામી વિશે દરગુન્નર કરશે.

૫. ઈ.

સુરતની ઝગરેલ.

મંગળાચરણ.

આર્યો છંદ.

ગણપતિ ગુણના દાતા, નમન કરું હું દાસતણો દાસ;
આ અવસર ઉગારો, બહુ જળ આવ્યું પડ્યો બહુ ત્રાસ. ૧.
સરસ્વતિ સીર નામું, ખલ્લુમારી વસો હૃદયમાંહી;
દુઃખ દરિયો ઉભરાયો, આ સુરતને સાહે કરો ખાઈ. ૨.

રેલનો દેખાવ.

રોલાવ્રત.

સૂર્યપૂરની પાસ, સૂર્યપુત્રી નદિ તાપી;
ઉભરાયું બહુ નીર, ચતુરદીશાએ વ્યાપી. ૧.
સવત વિક્રમ સાલ, ઓગણીસ ઓગણચાણી;
જેઠ વદી તેરસ, રેલ મોટી બહુ ભાણી. ૨.
તેરસને શામવાર, રાતના ચડીયાં પાણી;
સુરતની સૌ મજા, મલાતે બહુ ઘભરાણી. ૩.

- ચૌદશને મંગળે, ચાર દીશામાં પાણી;
ચઢ્યાં દિવસને રાત, દયા દૈવે નવ આણી. ૪.
- પૂર્વદિશામાં રેલ, સર્વ ઘેરીને લીધું;
રેલવે પેલે પાર, જળમય સઘળું કીધું. ૫.
- દિલ્લીગેટથી જઈ, લાલદરવાજે ઘેર્યો;
પાણીનું પુર ચઢી, વોહુ અતીશે પ્રેર્યો. ૬.
- ગલ્લેમંડીથી વહી, તરતિયા હનુમાન ચાલી;
જદાખાડી ભરપુર, બેગમ્પરૂં નહી ખાલી. ૭.
- ઝાંપાનું બજાર, ટાવર સુધી છે પાણી;
સલાતપરામાં જોઈ, ઇંદરપરે દ્યો જાણી. ૮.
- આથમણે ઉભરાઈ, તાપીએ કોપજ કીધો;
નાનપરાનો પુલ, ખાગને જળમાં લીધો. ૯.
- કીલ્લો ને દેવળ, હાઈઈસ્કુલે પાણી;
ઈસ્પીટાલની પાસ, લાઈબ્રેરી ઘેરાણી. ૧૦.
- રાજઝાવારે કોટ, ઉપરથી પાણી ચઢીયાં;
મોટી સડક ઉપર, સીંધિવાડે જઈ અડીયાં. ૧૧.
- ઘરનાળા માંહેથી, નાણાવટ પાણી ચઢીયું;
ચૌટાનો બજાર, પાણીની ભીતે અડીયું. ૧૨.

ઉત્તરમાં અલબેલી, ખાચરી જળમાં જોઈ;
જળ મધ્યે કંતાર, ખાકી જળ વિના ન કોઈ. ૧૩.
કતારગામથી ઠેક, પાણી સુરતમાં જોયું;
વરીઆવી ભાગોળ, ભરી જોઈ મન રોયું. ૧૪.
સૈદપરામાં છેક, ખાડિ સભરાભર ચાલી;
માછલી પીઠ ભરાઈ, મીરજસ્યામી મહાલી. ૧૫.
વાંકિખાઈ સાપોર, સર્વ લપટાવી ઘેરું;
હરીપરાનું નીર, રાણીતળાવે પ્રેરું. ૧૬.
દક્ષિણમાં દીન રાત, જેમ દરિયો ઉભરાયો;
નાનપડું લપટાવી, આસુરખેગ ઉપર આવ્યો. ૧૭.
નવસારી ભાગોળ, ગોપિતળાવ ભરું છે;
રૂસ્તમપરાની સાથ, સગરામપડું ગળયું છે. ૧૮.
નવુપડું હોરવાડ, ખાડિ ભરપુર ભરાઈ;
ગોપીપડું ગુલજર, ખાકી રાખ્યું નહી કાંઈ. ૧૯.
સુરતના સૌ ભાગ, માંહે પાણી જઈ જોયાં
ત્રાહે ત્રાહે કરે લોક, ગરીબગુરખાં બહુ રોયાં. ૨૦.

દોહરો.

ધાણા ગરિબ રડતા કરે, ચૈદશ ઉગતે સૂર;
ચીંતાતુર સૌકો થયા, સર્વ તાણાસે પૂર. ૧.

રેલથી પડેલી મુશીબત.

લલિત ઇંદ.

- અરર ઇશરે આતે શું થયું, મુરત સ્થેરનું નુંર ના રહ્યું;
સાલ અરાડસો ઇઠોતેરમાં, નિર ફરીવબ્યાં મુરત શેહેરમાં. ૧.
- બહુ જના તણા મંદીર માળીયાં, ગડગડી પડ્યાં ગોખ જાળીયાં;
સાહિત ઘર તણા રેલમાં ગયો, પસુ અનાજનો ફેર બહુ થયો. ૨.
- એણે વેળા સહી રૂપિયા વળી, દોઢેક લાખની સાહેતા મળી;
લાખેક દાઢમાં સફારી હતા, પાંચ હજાર તે મેં કિધા છતા. ૩.
- તદપિ મુરતે ટેક રાખીયો, રોજગારે કરી જીલમ સાંખીયો;
સદ્ગુણી ઘણા શેડીયા હતા, હોંમત રાખિને સૌ થયા છતા. ૪.
- શાલ અરાડસો ત્રાણુમાં વળી, આગ મોટી થકી પુર્ગયું બળી;
પુઠે રેલતણા મારો આવીયો, દાજ્યા ઉપર ડાંમ લાવીયો. ૫.
- રેલ અગ્નિથી સ્થેર ભાંગીયું, રોજગારો ગયા દુઃખીયું થયું;
ટગુમગુરહી દુઃખિ દયામાણા, દિન ગુજરતાં પુરજનો ઘણા. ૬.
- સંવત આગણી આગણુ આગિસે, નેષ્ટ માસની વદ ત્રયો દશે;

- ચંદ્રવારથી તાપી કોપીયાં, દુઃખિ થયા ઘણા હીંદુને મિયાં. ૭
- ઈંગ્લિસ પારસી મોમના સહી, અરાઠ વર્ણમાં બાકીકો નહીં;
- સૌ જનો ઘણા ચીંતાતુર્યયા, ભુખમરા થકી ઉપજે દયા. ૮.
- મોઢા પુર વિસે કૈંક ટળવજે, કૈંએક આડને આસરે ચઢે;
- ઘેરાયલા જનો છાપરે રહ્યા, કરે પોકાર તે ન જાએ સહ્યા. ૯.
- એક ગરીબડી દૂબળી સહી, સગરભા હતી પાણીમાં રહી;
- ઘેરાઈ પાણીએ જાય તે કહાં, આડપર ચઢી પક્ષિ છે જાંહાં. ૧૦.
- બાળ અવતર્યું ભૂખથી રડે, બાળકની ઘણી સાહેતા કરે;
- દિવસ ત્રણ એ દ્રુમમાં રહી, રેલ ટળ્યા પછી ધેર તે ગઈ. ૧૧.
- જેને ત્રિરામજી સાહેતા કરે, તે જનની પિડા સૌ રહે પરે;
- રાંદર ગામમાં એખિના મચી, બાળ સહિત તે દુબળી બચી. ૧૨.
- રાંદર પાલને ઉમરે સહી, અડાજણમાં રેલ એ ગઈ;
- કુલપાડા થકી વરાછે વળી, ગામ પૂનાથકી ઘર ગઈ ગળી. ૧૩.
- કતારગામમાં રેલ પરવરે, ડબોલીને વેડ ભરથાણે વળે;
- મગદલા ને ફેંઠ ભાડામાં ધસી, મગોબમાં જઈ વરાછલી વસી. ૧૪.
- કાપદ્રા બોઢાણ માડવી ભાણું, કડોદ આદી હું ગામ બહુ ગાણું.
- કોઈક ગામમાં ઘર્ગયાં સરી, ઢોર ઢાંકોતણી ખુઆરી કરી. ૧૫.

દૈવ હૃદય થઈ જીવન ભૈ કર્યો, ઘણાક ગામમાં નુકસાની ભર્યો;
આ અગરેલથી હાંની જર્તણી, લાખ ત્રણચાર અટકળે ગણી. ૧૬.

સોરઠો.

ખડુ જન આવ્યા વાજ, હાંની થઈ આ રેલમાં;
ધશ્વર રાખે લાજ, મુરતના લોકો તણી. ૧.

રોહિરમાં થયલું નુકશાન.

ભુજંગી છંદ.

આ રેલથી રોહિર મુરત જાણો,
થયું જાન અથાક નકકી પ્રમાણો;
જે લાખને પાંચસો ખેડી બાઈ,
હવી હાનિ વિગતે કહું સર્વ આંહી. ૧.
અનાજ ભીનું તેનું મૂલ થોક,
પચાસ હજાર રૂપૈય! રોક;
ઘરો ભાંગિયાં છશે પચાસ જાણો,
થયું જાન અથાક નકકી પ્રમાણો. ૨.

ખાન બહાદુર ફેજરે તાપી તીરે,
બાંધ્યો બંગલો તે ગયો વેહેતે નીરે;
તેથી મની વીશ હજાર ખોયા,
સાપુરજી આદિ સૌ ભાઈ રોયા.

૩.

જનાબની બૂરજી બાગ સાથે,
ગઈ વેહેતે પાણી પડી રેલ ખાતે;
તેનું મૂલ અરાડ હજાર પુરું,
રૂપૈયા ગયા એ થયું જાન પુરું.
જુનો દરિયા મ્હેલ નવાબનો જે,
થોડો ભાંગીયો જાન છે આશરે તે;
હજાર પાંચેક હાંની ગણે છે,
ત્યાહાં એક હુન્નરશાહી ભણે છે.

૪.

૫.

હનુમાન પાતાળિ પાતાળ પેંઠા,
ભાંગ્યું છાપરું સાધુ વીચારે ખેડા;
એનું જાન સો ત્રણ ચારેક જાણ્યું,
વેરાળી કહે ભીખ માગીને આણ્યું.
રાણી બાગનો કોટ કિલ્લાની સાંમે,
પડ્યો મુઝથી ઉથલી ડાંમડાંમે;

૬.

જઘ ઝુનિસીપાલીટીને ભણાની,
ગયા પાંચ હજાર પુરા ગણાની. ૯.

ભાંગ્યા રોડને નાળાં સુરતમાંહી,
ફેંપ્યા ગયા ત્રીસ હજાર કચાંહી;
આસિષ્ટાંન જડજની જે કચેરી,
ગઈ દસ હજાર ફેંપ્યા રેલી. ૮.

સચીનથી ઠેક શાઓળુ ઝાંખા,
તોડ્યો કાંકરાખાડિના પુલ આખા;
સિલેપાટ તોડ્યા કિધી રેલ વાંકી,
રહી સુતના સ્ટેસને ટ્રેન થાકી. ૯.

થશે પુલ આખા ફરીથી ખનીત,
ગઈ ખોટ જે રેલવે કંપનીને;
હશે જન એવું થયું લાખ એક,
ગણા ફરિયા મંન રાખી વીવેક. ૧૦.

એણિ વીગતે ફરિયા લાખ ત્રણ,
વળી નવસો એની ઉપર ગણ;
ખરી દેવની ગત કો નવ પ્રીછે,
સુરતમાં હાંનિ રેલે કરી છે. ૧૧.

દોહરો.

હાંની થઈ સુરત વિશે, રેલે કહું ખુઆર;
એ જીવના ગામમાં, નુકસાની કહું સાર. ૧.

તાપી કીનારાના ગામમાં

થયયું નુકસાન.

આમર છંદ.

કતારગામ રેલથી સતાણું ઘર તૂટિયાં,
અનાજ પાયમાલ લોકના ખોરાક ખુટીયા;
લેંસ એક મહુથી પચાસની હાની થઈ,
બોસેટસેં તેત્રીસ નુકસાન રૂપિયા સઈ. ૧.
છાસઠ ઘર ભાંગિયાં હાની હજાર પાંચની,
રાંદર કેસબા વિશે ખરાબી રેલથી બની;
ભર્યાણાએ ઘર સાત તૂલ મર્યાનું ગયું,
ચારસો પંદર રૂપિયાનું જન એ થયું. ૨.
ઉમરા ઉપર ઘાડ રેલની આવી પડી,

- ઘર પાંચ સાથ રાચરચીલું ગઈ હરી;
સાતસો રૂપિયા મુલ હાણુ એનિ જાણવી,
ત્રાહે ત્રાહે કરે લોક દયા દીલ આણવી. ૩.
- અડાજણ ગામ રેલ જનંતો ઘણું કરે,
ઝોગણી હજાર નવ સત રૂપિયા ખરે;
ધર્મશાળા રૂંઢની ભાંગી થયું છ જનજે,
ગણીતો રૂપિયા પચાસ સાચિ વાત માનજે.
અઝાર એક પાંચસોનું જન પાલમાં થયું,
નેવું એક ઘર માલ સાથના લેતું ગયું;
મગદદલા માંહે તાડિ વેચવા પિકું સહી,
મની સાઠ એનિ હાણુ ભાંગવા થકી થઈ. ૫.
- ઘર ગામ ભાઠે જાણું દાડસો તુટી પડ્યાં,
ત્રણ ગાએ જોડ ભેંસ ચારસો ગેટાં ટળ્યાં;
માણસો તણાયા પાંચ લાસ તેની ના જડી,
લાસ જોડ એક કોઈ ગામથી આવી પડી. ૬.
- હાનિ રૂપિયા બત્રીસસોનિ ભાડામાં થઈ,
માછિના ઘરો ગયાં છ ફુલપાડાના વહી;
લાકડાં ઇમારતી વેપારિના વહી ગયાં,
હાંનિ શાતશોને ત્રીશ ખારતો પુરા થયા. ૭.

ભુવનો વરાછલીમાં ત્રીશ બે ગયાં સઘ,
વીશ પાંચ ભાંગીયાં તો તેરની ભીતો ગઘ;
ફફટારી છનીંગ એક જાન સર્વનું ભાણું,
અરાડ સહસ્ર આડશો મની એના ખરા ગાણું. ૮.

ઢબોલી કુભાણમાં છવિસ ભીત છાપરી,
પાણી રેલના થકી ભુમી વિશે ઢળી પડી;
પાંચસે નેવું રૂપૈયા જાન તેનું જાણજ્ઞે,
રેલથી દુઃખિજનોની દયા દીલ આણજ્ઞે. ૯.

આલવામાં કોળી દયાળૂ રૂખી રેલમાં ગયો,
ખમ્બોલીનો હીરા હાંસજ તેની સાથે વહ્યો;
પર્ગામે મનુશને પસુ થોડાંક કુખિયાં,
ઝાડજંખ જીવજંત રેલમાં મરી ગયાં. ૧૦.

કડોદ માડવીમાં જાન દ્રવ્યનું કીધું સઘ,
પારશીની માંજ હોંદુ ત્રણની પુંજ ગઘ;
રૂપૈયા ખસો સત્યાસિ માલના ગયા સઘ,
મસીદ એકના ખસો પચાસ હાનિના કઠ. ૧૧.

મુર્તિ જિલ્લા મધ્ય હાનિના રૂપૈયા જાણજ્ઞે,
ચુમોતેર સસને ઉપર આડ આણજ્ઞે;

જીલ્લા સાથ સેહેરની હાંની હવી તે હુ બાણું,
રોક ત્રણ ચાર લાખ રૂપિયા પુરા ગાણું. ૧૨.
જીસાઈ બીજી થકીયિ હાંની સર્વ મેં કઈ,
ત્રણ લાખ આશરે પંદરમી સુધી થઈ;
ન્યુગમાં લખ્યા પ્રમાણ એ રકમ જાણજો,
ત્યારબાદ લાખ આશરે પછીનું માનજો. ૧૩.

દાહરો.

હાંની કીધી છે બહુ, રેલે ચકરા ફેર;
દેવ દયા લાવ્યો નહીં, ભાંગી નાખ્યું શેહેર. ૧.

છપો.

તાલુકે ચોરપાડ, હુકમ કલેક્ટર સોપે,
નિપજ્યું મું નુકશાન, લખીને આપો ચોપે;
મામલતદારે સાર, જીવાબ જીક્ષિતી દીધો,
રેલ ચઢીતી પૂર, બિગાડ નથી બહુ કીધો;
પણ દીપટી જોવા જતે, નુકશાનો માલમપડ્યાં,
ધધિરલાલ નાણા લઈ, રંક તણી બહારે ચઢ્યા.

રેલની આશ્રતમાં સપડાયલાને મદદ.

૫૬.

(રૂઢન કરે રાણી રાંધીકા, એ ઢાળે.)

- ઝગરેલ આવી ઝુમતીરે, ઘુમતી બહુ પેર;
સુરતને અકળાવીયું, કીધો અકરા કહેર.   ઝગ.   ૧.
- આઘેદારોને અધીપતીરે, રોકિયા સાહુકાર;
વકિલો મળીને વીચારતા, હવે શા થશે હાલ.   ઝગ.   ૨.
- પુર જના પોકારતારે, આવ્યાં શહેરમાં નીર;
મ્યુનીસીપાલ્ટી બહાવરી, ન રહ્યું કાંઈ ધીર.   ઝગ.   ૩.
- ચીફ કોન્સ્ટેબલ સહીરે, કૃપણુલાલ કહેવાય;
રાત દિવસ રેલની ખીના, કહેવા સર્વને જાય.   ઝગ.   ૪.
- સુપ્રિટેન્ડેન્ટને જઈ કહ્યુંરે, આયવાં પૂરમાં નીર;
આઘેદારોને ચેતાવીયા, કેમ રાખીએ ધીર.   ઝગ.   ૫.
- લલ્લુભાઈ ઈજનેર છે રે, પોતે આપોઆપ;
રાત આખી પુલપર રહ્યા, લેવા રેલનું માપ.   ઝગ.   ૬.
- વીટવર્થ સાહેબ પરગજુરે, કરતા બહુ સાય;
ઉપાય રૂઢા દાખવે, જેમ આશ્રત જાય.   ઝગ.   ૭.

સુપ્રિટેન્ડેન્ટ પોલીસનારે, આપે લોકોને ધીર;
 ગભરાસો ના કો આ સમે, વહીજીશે એ નીર. ઝગ. ૮.
 નાનાભાઈ કાવસજીરે, ઇન્સ્પેક્ટર ને;
 પોલીસના કહેવાય છે, નાવમાં ફરે તે. ઝગ. ૯.
 ત્રણ દીવશ જળમાં ફરીરે, ઘેરાયલા લોક;
 હોડીમાં સર્વને લાવીયા, ટાળ્યા સઘળાના શોક. ઝગ. ૧૦.
 નાનાભાઈ સાંજે ગયારે, નવસારી ખજાર;
 માણસ પાંચ રડે ખહુ, એક ઘરમોજાર. ઝગ. ૧૧.
 માણસ લીધાં હોડીમાંરે, મીનીટે થઈ પેર;
 ઘર પડ્યું પાણી વિસે, મોઠો નીપજત કહેર. ઝગ. ૧૨.
 સેક્ટરી નંનુમીયારે, ખીજ ગોવનદાસ;
 સઘળા જીલ્લામાં જઈ કરી, આપે લોકોને આસ. ઝગ. ૧૩.
 દરોગા સોરાખજીરે, ફજમહુમદ સાર;
 કુખતાને ઉગારવા, કીધી રેલમાં વહાર. ઝગ. ૧૪.
 ચોરીસીના ફજદાર છે રે, જખરજસખાન;
 તરાપો લઈ ફરી વળ્યા, તાર્યા કુખતાના માણ. ઝગ. ૧૫.
 ઊંચી જગાએ ઘેરાયલાને, ખાવા આપતા એજ;
 મમરા નવેજી આપતા, મીયાં જખરને ધન. ઝગ. ૧૬.
 એક દાદાભાઈ પાંડીઓરે, તારો તરવામાં પૂર;

કુખતા જનને ખચાવતો, લાવી અંગમાં સુર.   અગ. ૧૭.
 એકસોને છ કુખતા હતારે, સૌ મનુષ્યના દેહ;
 ઝાલ્યા તરીને પાંડીએ, ઉગર્યા સૌ તેહ.   અગ. ૧૮.
 પાંડીયાને પ્રાઈસ મળ્યુરે, વીશનું ઘડીયાળ;
 સૌ રૂપીયા રેલ ફંટથી, સૌ સરકારી સાર.   અગ. ૧૯.

દાહરો.

એકસો છ ઉગર્યા સહી, દાદાભાઈથી જન;
 એ તારો નહિ હોતતો, ખોતે સઘળા પ્રાણ.   ૧.

રેલમાં ઘેરાયલાઓની ખરદાસ.

હરીગીત છંદ.

ઘેરાયા ઘેડ તળાવડીમાં, કોળી માછી ઘેડીયા,
 સૌ કોને યુક્તિ કરીને, ગોપીપરામાં તેડીયા;
 ખસેં માણસ આવિયું તે, ભૂખથી બહુ ટળવળે,
 જૈન મહાજન મળી સર્વે, સાહેતા તેની કરે.   ૧.
 વકીલ ડાહ્યાભાઈ સાથે, ગુલાબચંદ મલજ સઘ,

શ્રાવક સૌ ટોળે મળીને, અમરા સેવ આપ્યાં લઈ;
 બપોરે ખિચડી જમાડી, ભૂખ સૌની કાપતા,
 રાયચંદ શેઠનિ ધર્મશાળા, રાતવાસો રાખતા. ૨
 સગરામપરે સાકેરલાલે, અન્ન ચવેણું મોકલ્યું,
 જળ ઘેરામાં રંકને જ્યાં, અપાયું ત્યાં પોંચી વળ્યું;
 મહુવાના દસાઈ રૂડા, ગોપાળભાઈએ આદર્યું,
 ગરીબને ખોરાક આપી, પાષણુ તે સ્નાનું કર્યું. ૩.
 બહેરામજી ઢાળાની બાનુ, ડોસીબાઈને જાણજ્ઞે,
 રૂસ્તંપરામાં ઘણા જનના, ઉગારી પ્યારા પ્રાણજ્ઞે;
 જીવું તોડ્યું ઘરતણું, કીધો તરાપો રહેમથી,
 તે ઉપર જન ત્રણસોને તાર્યા, ખરા પૂરાણુ પ્રેમથી. ૪.
 ખાવાપિવાનું આપિયું, સૌ ઉપર જોયું દીલભરી,
 કંઈ સૌના કાપીયાં, ને સાહેતા રૂડી કરી;
 ભય ગમે મરવા તણા વળી, ભૂખ ટળી મુખિયા થયાં,
 આશીસ બહુ બહુ આપતા, સઉ બાઈની પાસે રયાં. ૫.
 નવાખરાની ખાડિમાં, ભરપૂર પાણી આપિયાં,
 બહુ ઘેરાયા માણસ તેમાં, ગોસા ઘાંચીને મિયાં;
 સર્પને ઉગારવાને, આગેવાની આદરી,
 સારા શ્રદ્ધે કોશિસ કીધી, દયા બહુ દીનમાં ધરી. ૬

જગજ્ઞાથ ઇચ્છારામ આદી, સીત વગેરે સેડિયા,
 રોટલા રોટલી કરાવી, આપવાને મોકલ્યા વેઢિયા;
 વળિ ચાણા મમરા ચવેણુ દઈ, બહુ જનને પોષિયા.
 ઘેરાયલાને ધીરજ આપી, સુખ દઈ સંતોષિયા. ૭.
 મિર જાકરઅલ્લી તાણા સુત, જીલકીકારઅલ્લી સઈ,
 આપ્યું સુરત ફરીવંજી બહુ, દુઃખીયા જન જોયા જઈ;
 જાન માલ બચાવવાને, મદદ જરની આપતા,
 ખાવાને મીઠાઈ સમરા, આપિ દુઃખડાં કાપતા. ૮.
 બાક્ષએ વારાંગના વળિ, ગરીબગુરબાં ઝાંખીયાં,
 રેલથી જે રકવડયાં તે, સૌને મહેલે રાખિયાં;
 ખોરાક આપ્યો સર્વને વળી, સાહેતા સારી કરી,
 પાછા ગયા સૌ સૌને ઠામે, રેલ જ્યારે ઉતરી. ૯.
 એક ગ્રહસ્થ રૂડા દયાળુએ, આપોઆપ જાતે જઈ,
 ચોકબજારે ચવેણું, પચીસને આપ્યું સઈ;
 નાનપરામાં આદમજીએ, પચીસ રૂપિયા વાપડી,
 ગરીબ જનની ભૂખ ભાંગી, ખવાડી રાજી કર્યા. ૧૦.
 મંજારામને કીકાભાઈએ, અધિપતીઓ ન્યુસના,
 નીરાશ્રિતના નાણામાંથી, સાહેતા કરતા ઘાણા;
 ખિચડીઓ ઠાંમઠાંમ આપી, ગરીબને સંતોષિયા,

ખરા દીલથી દયા લાવી, પીંડ તેના પોષિયા. ૧૧.

પાણીની ક્ષિત આગળ ઝાઝાં, ગરીબગુરખાં ટમટમે,

એવું જોઈને પોપાવાળા, સાહેતા તેની કરે;

ઘણા જનને ખિચડી ખાવા, આપીને રાજ કર્યા,

આથ દીધી અવધડે વળિ, ભૂખના દુખડાં હર્યા. ૧૨.

દોહરો.

દુખડાં ટાળ્યાં ભૂખના, કાપ્યા સોના શોક;

સમૃદ્ધિહસ્યો છવો ઘણા, આશિસ દે છે લોક. ૧૩.

મુંબાઈમાં રેલ વિશે મળેલી સભા.

ભાવણી.

(નરસી મહેતા ભક્ત હરીના જુનાઘઢના રહેવાસી, એ હાજી.)

રેલે કીધો કહેર સુરતમાં, થઈ ઘણીએક નુકસાની;

મુંબાઈના સિરદાર શેઠીયા, રહેમ ઘણી દીલમાં આણી. ટેક.

સૂરતમાં જગજીવંદાસને, તાર કર્યો તાપીદાસે,

લ્યો પાંચસો રૂપૈયા રોકડ, કરો ગરીબની ખરદાસે;

- ફરી પાંચ હજાર મોકલ્યા, દુરબળની દાઝો જાણી-મુંબાં ૧.
- શેઠ દયાળુ તાપિદાસ-વરજદાસ બોલ્યા વાણી,
ત્રિજલુખાણ આત્મારામ શેઠે, વાત સહ મનમાં આણી;
નાણાની ગોઠવાણી કરવી, સુરતમાં થૈછે હાંની-મુંબાં ૨.
- ત્રિજલુખાણને તાપિદાસ, બે શેઠ ગોઠવાણી ધારી,
દિનશાળ પીટીની આગળ, વાત કરી સહ વિસ્તારી;
દિનશા શેઠે નિજ બંગલામાં, સભા ભરી મોટી શાણી-મુંબાં ૩.
- બારોનેટ સર જમશેદજીને, પ્રમુખતાણી પદવી આપી,
ભાષણ કીધું બારોનેટે, દીલ દયા સહને વ્યાપી;
ફંડ કરી રૂપિયા ઉઘરાવ્યા, જીલમ રેલનો બહુ જાણી-મુંબાં ૪.
- આનરેરી સેક્રેટરિ કીધા, ચાર રૂઝ ગ્રહસ્થો સારા,
શાંતારામ નારાયણ, નવરોજી ફરકું છું પ્યારા;
ત્રિજલુખાણ આત્મારામ સાથે, શેઠ દામોદર લ્યો જાણી-મુંબાં ૫.
- શેઠ પ્રેમચંદ રાચચંદને, તલકચંદ કરતા સાચે;
દામોદર તાપિદાસ વિગેરે, ફંડ ભરાવાને જાચે,
શ્રમ કરી ઉઘરાણું કીધું, એવી લોક બોલે વાણી-મુંબાં ૬.

દાહરો.

- ફંડ થયું મુંબાઈમાં, વધ્યા રૂપિયા સાર;
મુખ્ય મુખ્ય શેઠો તાણા, નામ લખું નિરધાર. ૧.

મુંબાઈમાં થયલું ફંડ.

—૦૦૦૦૦૦—

ગરબો.

(આધવજી શંઘોસો કેન્ને શ્યામને, એ લાળ.)

સાહે કરો ઇશ્વર આફત આ રેલની,
 બહુ જન દુઃખમાં અતી ઘણા રીખાયન્ને;
 ગરીબકાં સુરતની બહાર આવન્ને,
 મદત મળેથી કૈએક સુખીયા થાયન્ને. ટેક.
 યોક સુણી સુરતની મુંબાઈ જંગીયું,
 મળી સભામાં શેઠો ને સાહુકારન્ને;
 ઉઘરાણું કીધું રૂપૈયા રોકતું,
 તુરતવેળાએ સાડ સિતેર હજારન્ને. સાહે. ૧.
 માણેકજી વાડિયાના વિધવા બાઈ ને,
 નામ મુબારક મોટસીબાઈ કહેવાયન્ને;
 ઉઘરાણામાં રોકડ એણે આપિયા,
 રૂપિયા પંદર હજાર ગણતા થાયન્ને. સાહે. ૨.
 દીનશાજી પીટીટ દયાળુ જાણવા,
 ફંડમાં રૂપીયા આઠ્યા ત્રણ હજારન્ને;

શેઠ પીટીટ નશરવાનજી ચુક્યા નહી,
 બે હજાર ભરતાં કીચી નહી વારજો. સાહે. ૩.
 હોરમજી અરદશર જે છે શેઠિયા,
 રૂપિયા તેના રોકડ બે હજારજો;
 તાપીદાસ વરજદાસ એ ભુક્યા નથી,
 એના પાણુ એટલા ધારો નીરધારજો. સાહે. ૪.
 મરહુમ કાવશજી દિનશાજી પીટીટના,
 રોકડ પાંચસો કાપડના હજારજો;
 વડાડીયા નવરોજીમાણીકજીએ ભણી,
 એક હજાર રૂપિયા રોકડ સારજો. સાહે. ૫.
 નારણદાસ રાજરામની જે કુંપની,
 એના રૂપિયા એક હજાર છેરોકજો;
 ડાકરશી મુગજી કુંપનીમાંથી ભણી,
 રૂપિયા દશસોની કીચી થોકજો. સાહે. ૬.
 વંદ્રાવત પરસોતમ મોટા શેઠ એ,
 એક હજાર રૂપિયા લખ્યાછે ઠીપજો;
 આ અવસરમાં આપ્યા એણે એટલા,
 ગરિબ પ્રજાના હકમાં કીધું ડીકજો. સાહે. ૭.

શેઠ વરજીવન ને નરોત્તમ શેઠ એ,
માધવદાસ શેઠીયાના રૂઠા પુત્રજે;
સાહે કરી સાતસોં રૂપૈયા આપિયા,
મુખી રહો સરવે એનું ઘરસુત્રજે. સાહે. ૮.

મુંબાઈવાસી ખીજી ગ્રહસ્થોના કહું,
હજાર ખાવનને આઠસોં ઉપર રોકજે;
સર્વ મળીને રૂપૈયા પોણા લાખની,
આ વેળાએ કાંઈ મોટી થોકજે. સાહે. ૯.

દીનદયાળ ફરગ્યુસન સાહેબ જાણજે,
મુંબાઈના ગવરનર એ કહેવાયજે;
રૂપૈયા પાચસોં પોતે આખ્યા સહી,
દુઃખિયારા રંકોની કરવા સાહેજે. સાહે. ૧૦.

સાંતારામને ખંડેરાવ ખીદારકર,
ઘેલાભાઈની સાથે ઇશ્વરલાલજે;
ભીમભાઈ સંગાતે સુરત મોકલ્યા,
મુંબાઈ કામેટીએ કરવા ખ્યાલજે. સાહે. ૧૧.

રૂઠા રાવ ખડાકુર જગજીવનદાસને,
આવિ મળ્યા છે મજકુર ગ્રહસ્થો ચારજે;

ફંડ વાપરણું રૂડી રીતે આ સમે,
જેમ દુઃખિયા જન સુખ પામે બહુ સારજો. સાહે. ૧૨.

કલેકટર સાથે કન્સલ્ટેટીવ કરી,
સ્થતર ગ્રહસ્થો નીમ્યા તેની માંહેજ;
રૂપિયા વાપરવા ગોઠવાણી એ કરે.
જેમ દુઃખિ જન પામે સઘળા સાહેજો. સાહે. ૧૩.

કામેટી બીજી વરકીંગ ઉભી કરી,
નવ ગ્રહસ્થને નીમ્યા તેમાં જાણજો;
ખખર મેળવવા સૂતને પરગામની,
કઈ જગોએ કેટલી થે છે હાંજો. સાહે. ૧૪.

સાન્તારામ આદી સર્વે મુંબાઈ ગયા,
ધશ્વરલાલને મુકી ગયા છે આંજોજો;
પોતાની તરફથી એને ભાળવ્યું,
જોઈ ગરીબને વેગે આપો સાહેજો. સાહે. ૧૫.

આર દિશા સુરતમાં વાડોં બાંધીયા,
નાનપર ને બેગંપર સાપોરજો;
હરીપર આદીમાં સર્વે આવિયા,
નીમી સખ કામેટી ડારો ધરજો. સાહે. ૧૬.

સખ કામેઠી સહ વાઈ ફરતી ફરે,
 આપે ગરિબને આંન વસ્ત્ર ને રોકજે;
 ગામે ગામમાં ગોઠવાણી એવી થઈ,
 લઈ મદદ ને આસિય દે છે લોકજે. સાહે. ૧૭.

બહુ છવો સહ મુંબાઈ વાસી શેડિયા,
 ધર્મ ધોરીંધર મોટલીબાઈ નીરધારજે;
 આફતમાં આવેલ સુરતને ગામની,
 સાહે કરી બહુ રાખી મન ઉઠારજે. સાહે. ૧૮.

દોહરો.

સાહે મળિ મુંબાઈથી, અડસટ્ટે કહું સાર;
 રોકડને કાપડ મળી, થાય એંસી હજાર. ૧.

સુરતની સભાએ મળીને કીધેલું કંડ.

પદ.

(તાજ ગોકુલ જોવાને આવેરે મથુરાના વાણી; એકાગ.)
 આ રેલ કીધો બહુ કેરરે. સુરત ગભરાયું,
 દેક હવેશું ધારો પેરરે, મહા જગ ચઢી આવ્યું;

દયાળુ રાવ બહાદુર જો, જગજીવનદાસ પ્રમાણુ;
 રૂપ ગ્રહસ્થોની સાથે મળી, કલ્પકટરને કીધું બાણુરે. સુર; દૈવ ૧
 કલ્પકટર રૂઠા લાણુ, જેનું જે. જી. વાહીટ નામ;
 બીજા ગ્રહસ્થોને બોલાવિયા, સભા ભરીને કીધું કામરે. સુ; દૈવ ૨
 ભાષણ કીધું રેલનું જેથી, લોક થયા ખુવાર;
 રૂંડ કરોની નાણા તાણું, એવો કલ્પકટરે કહ્યો સારરે. સુ; દૈવ ૩
 બસોં રૂપેયા પોતે ભર્યા, કીધું વાહીટ સાહેબે કામ;
 બસોં ભર્યા છોટે સાહેબે, મીર ગુલામખાખાછે નામરે. સુ; દૈ. ૪
 મુદ્દાજી સાહેબે આપીયારે, રૂપેયા બસોંને એક;
 અબ્દુલકાદર નજમુદ્દીને, રાખ્યો નામ પ્રમાણુ ટેકરે. સુ; દૈ. ૫
 જીયાઉલનીશા લાડલીરે, બેગમ સાહેબ નામ;
 રૂપેયા બસોં રોકડા, લખ્યા મદદ આપવા કામરે. સુ; દૈ. ૬
 મીર બદરઅલ્લી તાણા, બુલફીકારઅલ્લી બાણુ;
 બસોં રૂપેયા આપીયા, એનું થાવો ઘણું કલ્યાણુરે. સુ; દૈ. ૭
 નવાબ મીર આલમખારે, સૈયદ એ કહેવાયું;
 સૌ રૂપેયા આખ્યા રોકડા, દુઃખી લોકોને કીધી સાહેરે. સુ; દૈ. ૮
 શેઠ હદરઅલ્લી કામરે, દાહસોને એક સાર;
 બક્ષિ મીર અબ્દુદીને, દાહસો આખ્યા નીરખારરે. સુ; દૈ. ૯

મી૦ જી. સી. વિટવર્થ સાહેબેરે, સો રૂપિયાની રકમ;
 રેવરેંડ રે રૂપિયા ભર્યા, લખ્યો સો રૂપિયાનો અંકરે. સુ; દૈ. ૧૦
 કેપુશરો હોરમજીએ, સો રૂપિયા ભર્યા સાર;
 બીજા ગ્રહસ્થો મળીને થયા, સત્તરસો નવાણું ધારરે. સુ; દૈ. ૧૧
 પાંત્રીસસો એક રૂપિયારે, તુરત વેળા થયું ફંડ;
 ત્રીજેરી રાવ બહાદુર કને, જગજીવનદાસને ધનરે. સુ; દૈ. ૧૨
 સુરતની સભાએ કરીરે, રાખ કમેટીઓ આમ;
 લાએક ગ્રહસ્થોને જોઈને, સોંપ્યાં મદદા આપવાનાકા મરે. સુ; દૈ. ૧૩

દાહરો.

દુખિયા જનને જોઈને, દુખની કરતા સોધ;
 સખ કમેટી જઈકરી, રૂડી આપે આથ.

અમદાવાદની જનરલ મીટીંગ.

લાવણી.

(સતગુરુ નિરમળદાસ, જીનોકી અંકજ કળા ન્યારી; એઢાળ)
 સહેર સુરતમાં કહેર થયો, બહુ પૂર ચઢ્યાં પાણી;
 મનુશ પશુ ઘર ઘણા ગામથી, રેલ ગઈ તાણી.

એ આફતની વાત કંઈ જઈ, અમદાવાદ પોતી,
નગરશેઠને બુકંદરાયના, મનમાં જઈ ચોંટી;
ભોળાનાથને મહિપતરામે, સભા ભરી શાણી. મનુ. ૧

છ.ખી.રીઠ સાહેબ કલેક્ટર, જે રૂઠા કાઢાવે,
નગરશેઠ મેમાલાઈ પોતે, દીલ દયા લાવે;
સર્વ સભામાં સૂરતની, આફત કહિ કહાણી. મનુ. ૨

ફીલપોટસ જડજ બહાદુરને, બેચરદાસ બાણેસ,
નવરોજી પેસ્તનજી કંદાકટર સાથે માનો;
કામેટી જનરલ ભરી, સૌ દયા દીલ આણી, મનુ. ૩

નરબેરામ વકીલ સાથેછે, રણછોડલાલ સારા,
મેટ્ટેરિ સૌ મળીને કીધા, મૈપતરામ પ્યારા;
કરંજના કાવશજી મંચેરજી બોલ્યા વાણી. મનુ. ૪

દાહરો.

જનરલ કામેટી ભણું, અમદાવાદમાં અંધ;
ઉધરાણું રૂડું કર્યું, મનમાં રાખી નહ.

અમદાવાદનું ૫૬.

૫૬.

(સુરેખાના લગન સમાનો; ઢાળ.)

રેલ આવીરે, સુરતમાં મોટી બહ;	
સાંભળતારે, અમદાવાદે ચોક્યાં સહ.	૧
સાહે કરવારે, જનરલ મીટીંગ ત્યાં કરી;	.
સહ ગ્રહસ્થેરે, રૂપીઆની રકમ ભરી-	૨
ચારસોને એક, મોરખીની રાણીએ ભર્યા;	
દીધી મોટી એથ, દુઃખીયાના કારજ સર્થાં.	૩
બસે એકાવન, શેઠ મેમાભાઈ આપતા;	
હીમાભાઈના તંન, દયા કરી દુઃખ કાપતા.	૪
પૂરા અડીસેં બાણ, રણજોડલાત્રે ભર્યા સર્થ;	
શેઠ પર્મ ઉદાર, સુત છોટાલાલના તહી.	૫
શેઠ નવરોજજી, પેસ્તાનજીએ આપીય;	
બસેં રૂપૈયા રોક, રંક ઉપર આણી દયા.	૬
બેચરદાસ શેઠ, પુત્ર છે અંબાઈદાસના;	
લખ્યા રૂપૈઆ રોક, અડીસેં એક નીરાસાના.	૭

- સારાભાઈ શેઠ, મગનભાઈના પુત્રછે;
આપ્યા રૂપીઆ સાર, રકમ દોઝસો તુર્તએ. ૮
- ભગુભાઈ પ્રેમચંદ, શેઠીયા રૂપ કાઢાવતા;
દોઝસોની રકમ, નામે લખી કીધા છતા. ૯
- આપ્યા જી. બી. રીડ, કલેક્ટર સાહેબ ભણું;
સો રૂપીઆ સાર, નામ મુખારક એ ગણું. ૧૦
- રૂપ જડજ સાહેબ, એસ. એચ. ફીલપોટની;
સો રૂપિયા મદદ, રીલીફ ફંડ આપ્યા ગણી- ૧૧
- વકિલ નરભેરામ, રૂગનાથદાસ ફેહવાએછે;
સો રૂપીયા રોક, ફંડમાં એની સાહેછે. ૧૨
- શેઠ ચિમનલાલ, કપુરચંદ વકીલના;
આપ્યા રૂપીયા સો, ખર્ચ દયાળુ દીલના. ૧૩
- આંક એસીનો એક, નવ રકમ પચાસની;
દશ ગ્રહસ્થોના સાર, પાંચસો ત્રીસ લીધા ગણી. ૧૪
- બીજા પરચુરાણ, હુંડે આઠસો ખારછે;
આના ઉપર ખાર, ટીપતણા એ સાર છે. ૧૫
- તેત્રીસ સો જાણ, પંચાણું રૂપીઆ થયા;
આના ઉપર ખાર, ફંડ ભરી કીધી દયા. ૧૬
- સને ત્યાંથી જુલાઈ, તારીખ બાવીસમી લગી;
અમદાવાદ માંહે, ફંડ થઈ આવ્યા નક્કી. ૧૭

દોહરો.

તેત્રીસસો ઉપર થયા, પંચાણૂ નિરધાર;
અમદાવાદે ફંડમા, ઊપર આના ખાગ

પરચુરણ ફંડ
લાવણી.

(ગુલચીમનમેં બીછુ ખડા પુરા ઝેરીહે, —એદાગ.)

- ઝગરેલ સુરતમાં ધસી થઈ નુકશાંની;
ગઈ દશે દશમાં વાત રહી નહિં છાંની. ટેક.
- આનરેખલ ટી. સી. હાપ સાહેબ છે રૂડા,
એક હજાર રોકડ મની મોકલ્યા પુરા;
સુરતની એને દાઝ લાગણી જાણી ગઈ૦ ૧.
- હાપે માંગ્યો અહેવાલ સુરતનો કેવો,
રેલે કીધો શો કહેર લખીને, દવો;
કેમ મોટું આવ્યું પૂર કિંધી શું હાંણી-ગઈ૦ ૨.
- મીસીસ વાડીયા અરદશરના સુરાં,
સાતસો રૂપેયા ભર્યા ફંડમાં પૂરા;
મહુના પારસીએ આપ્યા પાંચસો આણી-ગઈ૦ ૩.
- વેરાર થકી દીનશા હોરમજશા કહાવે,
મીસીસ મળી રૂપીયા એકસો લાવે;
છે કોબલા વંશના દાઝ ગરીબની આણી-ગઈ૦ ૪.

પ્રાંતીજ થકી એક ગ્રહસ્થ ગરીબને દાવે,
 દોડસો રૂપેઆ રોક દયા મન લાવે;
 લ્યો સો રૂપિયા ડબ્લીઉ. પ્રાટ વખાણી-ગઈં ૫.
 વળિ વીસનગરથી અંબાલાલ મારફતે,
 એકસોને દશની રકમ થઈ વીગતે;
 કરાંચીના સો રૂપિયા રકમ લ્યો જાણી-ગઈં ૬.
 વલસાડ ફંડના ખસો પાંચ છે પુરા,
 એ ઉપર આના આઠ નહીં અધુરા;
 થયા કપડવંજમાં એકસો ત્રીશ લ્યો માની-ગઈં ૭.
 ખાકર એસોસેશન તરફથી આવી,
 સો રૂપિયાની રકમ ખરી મન ભાવી;
 સો ફ્રેન્ચ ખેટી ખચુખાઈ ખડુ શ્યાણી-ગઈં ૮.
 થયા ખત્રીસસો પંચાણું રૂપિયા પૂરા,
 એ ઉપર આના આઠ નહીં અધુરા;
 ખીજા નહિ લખીયા સો અંદરના જાણી-ગઈં ૯.
 તારિખ અગિયાર આગસ્ટ સુધી હું ધારું,
 થયું પરચુરાણ આ ફંડ આસરે સારું;
 ચાર હજાર રૂપિયા અટકળથી કહું વાણી-ગઈં ૧૦.

દોહરો.

ચાર હજાર થયા હશે, રૂપિયા અટકળ જાણુ;
 પરચૂરાણ એ ફંડના, સાચી કહું છું વાણુ. ૧.

ફંડનો ઉપયોગ કરવા સલ્હાકાર મંડળી.

૫૬.

(ગોવીંદ તું પ્રાણુ હમારો રે, મને જીગ લાગે છે ખારો રે;
એ ઢાળ.)

સલ્હાકાર મંડળી કીધીરે, દાદ દુઃખિયાની લીધીરે;
રૂડા ગ્રહસ્થ સર્વ મળે છે રે, સાહેતાની વાત કરે છે રે. ટક.
જે. જી. વાહીટ કલેક્ટર રૂડા, પ્રમુખ નીરમ્યા જાણુ;
ખીજ ગ્રહસ્થોને સભાસદ નીમ્યા, સુરતમાં નીરવાણુ. સલ્હા. ૧.
સી. જી. વિટવર્થને સૈયદ-મીર આલમખાન કહેવાય,
ખાન ખહાદુર મીર ગુલામખાખા, આપે સલ્હા કરે સ્હાય. સ. ૨.
લલ્લુભાઈ ઈજનેર ને શ્યાણા-ડાહ્યાભાઈ વકીલ;
ઈશ્વરદાસને કેવળરામ એ, ઘાણા રૂડા ગુણશીલ. સલ્હા. ૩.
શેઠ દુવારકાદાસ રૂડા ને, રામલાલ ડાક્ટર,
શેઠીયા ઠાકોરદાસ ચકાના, નીમ્યા રૂડા જોઈ નર. સલ્હા. ૪.
ખાન ખહાદુર આદરજી જીવાણુજી, શ્યાણા ન્હાનાભાઈ જાણુ;
શેઠ ફરામજી જામસજી, મોદી ખરજોરજી ગુણવાન. સલ્હા. ૫.
અહંમદભાઈ રેમતુલ્લા મળીને, સોળ સભાસદ થાએ,
ફરજીલાભાઈ હૈદરઅલી, સત્તરમાં કહેવાય. સલ્હા. ૬.
સત્તર ગ્રહસ્થો સલ્હાકાર નીમ્યા, આપે સલ્હાને સ્હાય;
સુચના રૂડી દાખવે, જેથી કષ્ટ ગરીબતા જાય. સલ્હા. ૭.

દાહરો.

કષ્ટ કાપવા ગરિબના, મળે સભા એ સાર;
ગોડવાણી રૂડી કરે, દયા દીલ દાતાર. ૧.

—૦—

શંક વાપરવા કારોબાર મંડળી.

૫૬.

(વૈદ્રભી વનમાં વલવલે,—એ ઢાળ.)

કારોબારી મંડળી કરી, કરવાને કામ;
દુઃખી જનોને જોઈને, આપે વસ્ત્રને દામ. ટેક.
મમુખ રાવ બહાદુર કર્યા, જગજીવનદાસ;
સભાસદો બીજા નીમીયા, પુરવા રંક આસ. કારો. ૧.
ખાન બહાદુર રૂડા સહી, કેખુસરો નામ;
હાકતર ખેરામજી ભલા, કરતા શુભ કામ. કારો. ૨.
હોસાભાઈ હાકતર છે, બીજા ઉમેદરામ,
સાથે જગન્નાથ જાણવા, કરે રૂડાં એ કામ. કારો. ૩.
હરીલાલ દુ નીમીયા, શેઠ નારણદાસ;
જીવદેવીકારઅલી મળી, નવ ગ્રહસ્થ એ ખાસ. કારો. ૪
નવ ગ્રહસ્થોને આપ્યા સહી, સલ્હાકારના હક;
દુઃખ જાણી દુઃખી લોકને, આપે આથ ખેશક. કારો. ૫.
હીસાબ હેવાલ રાખવા, આનરેરી જાણ;
સેફ્ટરી બે નીમીયા, રાખવાને બીયાન. કારો. ૬.

ગોપાળજી દશાધને, મંચેરજી સાર;
કામેટીના કામ જે બને, નાંધે એ નીરધાર. કાસે. ૭.
સબકામેટી જીજ્ઞા વિશે, કીધી આઠ સમાન;
રંકોના હેવાલ જોઈને, કરે સાહેતા જાણ. કાસે. ૮.

દાહરો.

સબકામેટી સૌ ફરી, કરે ગરિબની સહાય;
ગોઠવાણી એવી કરે, દુઃખડાં જેમ કપાય. ૧.

મુંબઈના શેર દલાલોની સખાવત.

ગરબો.

(આવોની નંદલાલ, રમવાને આવોનીરે;—એઢાળ.)

આવ્યા શેરદલાલ, રંકની વહારે ચડીરે;
સૂરતમાં નીરધાર, મુંબઈથી નીસરીરે.
સોમનારાયણ રૂઠા કહે છે, અમરસોહની સાથે એ છે;
ચુનીલાલ નીરધાર; રંકની. ૧
નાણા મુંબાળીસસો લઈ આવ્યા, રંક જનોના મનમાં ભાવ્યા;
કીધો દુઃખીપર પ્યાર; રંકની. ૨
આવીને રૂઠાં કારજ કીધાં, રંકોના દુઃખ જોઈ બહુ દીધાં;
વસ્ત્ર રૂપૈયા સાર; રંકની. ૩
ગામે ગામે ફરી રંકોને જોયા, આથ આપીને દુખડાં જોયાં;

કૂલિનને છુપા આપાર. રંકની. ૪
 મુરતને પરગામ મળીને, વાપર્યા રૂપીયા રોક ગાણીને;
 બેતણીસસો સાર. રંકની. ૫
 સો આખા નીરાશ્રીત સાર, રેલના ફંડમાં સો હું ધાર;
 આપી રાખ્યું બહુ વહાલ. રંકની. ૬
 આપી ગયા શાણા. મુખાઈવાસી, રાજ થયા ઘણા રંકનિ રાસો;
 આશિસ દેછે અપાર. રંકની ૭
 રૂડી કમાઈના રૂડાં નાણા, રૂડા કામે વાપરેછે શાણા;
 મજને વહાલ ખ્યાર. રંકની. ૮

— ૦ —

પરચુરણ, ફંડનો વધારો.

— ૦ —

૫૬૦.

(સખી આવેલો કારતોગ માસ કે, કથ સધારીયા; એ લાળ.)

ધસી રેલે ક્યું ધમસાણ, મુરત ગભરાવીયું;
 પાડ્યાં રંકોતણા ધરબાર, મોટું દુઃખ આવીયું. ૧.
 ગઈ દશે દેશોમાં વાત, ગરિબ રખડ્યાં બહુ;
 આવી રૂડા ગ્રહસ્થાને રેમ, સાહેતા આપે સહ. ૨.
 રૂડા દુરભંગાના મહારોજ, દયા દીલમાં ધરી;
 આપ્યા રૂપિયા એક હજાર, સાહેતા રૂડી કરી. ૩.
 આવી ભરૂચ શહેરની આથ, રૂપિયા હજારની,

- ખંખાતથી પાંચસો રોક, મદદ પુરો ધ્યારની. ૪.
 બુનાગઢ રૂકું દરબાર, બહારે ચઢયું આ સમે,
 ગણ્યા રૂપૈયા સાતસો રોક, રકમ સઉને ગમે. ૫.
 પાંચમહાલતાણી રકમ, પુરી પાંચસો ભાણી;
 પાંચસો ભાવનગરે સાર, આથે આયપા ગણી. ૬.
 વડોદરે પારસિ હીંદુ, ખાનુઓ ઉદાર છે,
 આખ્યા રૂપૈયા એકસો પાંચ, આના અગીયાર છે. ૭.
 છે સોળમી આગળે રકમ, દેશીમીત્રમાં ભરી;
 તેરસો ત્યાસીને આના બાર, નવ પછે એ ખરી. ૮.

સોરઠા.

- રેલતણા એ સાર, સંક્ષેપે રચિયો સહી;
 હોય ખોડ આવાર, ક્ષમા કરો સજ્જન સહી. ૧
 સદગ્રસ્થોનો ધ્યાર, દરસ્યો આ આકૃત થકી;
 સજ્જનને નિરદાર, વહાલું છે મુરત ઘણું. ૨
 ગ્રંથ લઘૂ નહિ હાંમ, આભારી બહુ ગ્રહસ્થના;
 દરશાવ્યાં નથિ નામ, ક્ષમા ચાહું છું તે તાણી. ૩
 રંગિત રૂડા મીત્ર, બુનાગઢ વાસો વસો;
 પ્રાગામ ધરજો ચીત, વહલભ મિત્રો સર્વના. ૪

સમાપ્ત.

જાહેરખબર.

—૦—

**આ ગોપડી નીચે લખેલે ઠેકાણુથી રોકડી
કીંમતે મળશે:-**

સુરત—ગોપીપરામાં શેઠ રાં દીં કન્યાશાળાના બી-
જા આં માસ્તર નરોત્તમ પ્રાણજીવન પાસેથી. ખરાનપોરી
ભાગોળે સાકબજારમાં તંબોળી દવચંદ જેચંદની દુકાનેથી.
એ શીવાય છુટક વેચનારાઓ પાસેથી.

ભાવનગર—તંબોળી દવચંદ જેચંદની દુકાનેથી.

